

PROF. Dr. MILAN GROŠELJ
(1902 — 1979)

Oris njegovega življenja in dela

Slovenske klasične filologe nas je 12. februarja 1979 užalostila novica, da je nenadoma umrl naš učitelj in mentor prof. Milan Grošelj. Že dalj časa smo sicer vedeli, da je njegovo zdravje rahlo, pa smo vseeno upali, da bo še nekaj let vsaj od daleč lahko spremljal razvoj in dogodke v naši stroki in se veselil naših uspehov. Ni mu bilo več dano. Sedaj ob smrti več razmišljamo o njegovem življenju kakor kdaj prej in bolj dokončno tehtamo njegov delež v slovenskem kulturnem življenju in znanstvenem prizadevanju. Njegova življenjska pot gotovo ni bila lahka. V osebnem življenju je bilo dosti tragike, v strokovni karieri pa se za vidnimi uspehi skriva veliko vztrajne marljivosti, odrekovanja, doslednosti in požrtvovalnosti, vse si je moral s svojo prizadevnostjo priboriti sam. Tu se ga spominjamo s krajšim pregledom življenja in dela, pripravljamo pa podrobno analizo vsega njegovega znanstvenega opusa.

Življenjska pot Milana Grošlja se je začela 19. septembra 1902 v Kamniku. Tu je živel do konca osnovnega šolanja, nato pa je prišel na gimnazijo v Ljubljano. Nadarjeni učenec se je kmalu odlikoval in verjetno se je že pri urah svojega razrednika, klasičnega filologa Ivana Maslja, navdušil in odločil za študij klasične filologije. Na filozofsko fakulteto v Ljubljani se je vpisal 1. 1920, naslednje leto je en semester študiral v Beogradu, nato pa je študij nadaljeval in dokončal v Ljubljani. Njegovi profesorji na univerzi so postali pozorni na sposobnega in obetajočega študenta in so mu po diplomi 1. 1925 omogočili, da se je s štipendijo ljubljanske univerze še eno leto izpopolnjeval v Parizu pri nekaterih vodilnih lingvistih tistega časa. Na Sorboni, v Collège de France in na Ecole des Hautes Etudes je poslušal predavanja Meilleta, Ernouta, Vendryèsa idr. Ko pa se je vrnil široko razgledan in s solidnim znanjem, se še nekaj časa ni mogel v celoti posvetiti znanstvenemu delu, ki ga je privlačilo, kajti pred njim je bila še vrsta let srednješolske službe. Službovanje na gimnaziji ga je vodilo skozi različne kraje širše domovine, skozi Sremske Karlovce, Prilep in Maribor, dokler ni 1. 1936 prišel na Klasično gimnazijo v Ljubljani.

Bil je rojen vzgojitelj in delu na gimnaziji se je posvečal z vso vnemo. Mnogi njegovi nekdanji dijaki se kljub odmaknjenosti tistih let radi spominjajo bogastva njegovih latinskih in grških ur in nepopustljive vztrajnosti, s katero jim je širil znanje. Za kvaliteten pouk si je prizadeval tudi s tem, da je pripravil šolske izdaje tistih latinskih avtorjev, ki so bili na programu v gimnaziji, in jih opremil z uvodi in komentarji na zavidljivi strokovni višini.

Že v času delovanja na gimnaziji in za gimnazijo pa je prof. Grošelj našel čas tudi za znanstveno delo. V prvem obdobju znanstvenega snovanja ga je zanimala predvsem problematika latinske sintakse, s svojimi študijami pa je včasih segal tudi v sintakso drugih jezikov, zlasti grščine. Tudi za disertacijo, s katero je pod mentorstvom Frana Bradarča in Karla Oštirja dosegel doktorat 1. 1934, je izbral temo s tega področja pod naslovom *Iz sintakse latinskega genitiva in dativa*. V njej je našel vrsto izvernih odgovorov na vprašanja, ki so bila takrat še nerešena.

Pot na univerzo si je utrl z napornim delom štirih let (1936—1940), ko je ob polni zaposlitvi na klasični gimnaziji kot honorarni predavatelj predaval tudi na fakulteti, dokler ni bil 1. 1940 imenovan za docenta. V izrednega profesorja je napredoval 1. 1945, redni profesor pa je postal 1. 1950. Pred njegovim prihodom je bila klasična filologija na naši univerzi še dokaj neizrazita, šele on jo je dokončno oblikoval in vztrajno dvigal nivo tega študija s svojim osebnim znanstvenim delom in z zahtevami do študentov. Med njimi je z ostro selekcijo odbiral najboljše, tem pa je potem posvečal svoje izredne pedagoške sposobnosti, jim s svojimi predavanji in seminarji ogromno nudil, pri tem pa opazoval in razvijal njihove sposobnosti. Najbolj živa in zanimiva so bila ravno predavanja iz sintakse klasičnih jezikov, saj je imel za sintaktične in stilistične pojave izreden čut in uspel je tudi študente zainteresirati za svoje pogosto originalne razlage raznih oblik jezikovne rabe. V teh predavanjih je bilo namreč veliko dragocenih novosti, ki bi zaslužile objavo, in dejansko je še po vojni imel v načrtu, da bi napisal temeljito in sodobno, deskriptivno in historično latinsko sintakso. Škoda, da tega načrta ni mogel uresničiti in da imamo v tisku dostopne le posamezne odlomke njegovih sintaktičnih študij.

Že po nekaj kratkih letih njegovega delovanja, ko so že bili vidni rezultati njegovega prizadevanja za višjo raven študija klasične filologije, so to delo usodno prekinili vojni dogodki. Poleg drugih nesreč je ljubljansko klasično filologijo prizadela še izguba skoro celotne knjižnice, ki je propadla v požaru, ko je strmoglavilo nanjo goreče nemško letalo. S tem je bilo prof. Grošlju za nekaj let onemogočeno vsako resno znanstveno delo.

Po vojni je z veliko energijo začel vse znova. Obnavljal je knjižnico, preuredil je študij klasičnih jezikov, da bi ga uskladil z možnostmi in potrebami tistega časa, predvsem pa je bil med prvimi na fakulteti, ki se je zavedal pomembnosti tradicije v stroki in skrbel za vzgojo znanstvenega naraščaja. Ta skrb je bila tudi pozneje v njegovem delu vedno navzoča. Če je pri katerem od študentov odkril nadarjenost

in pripravljenost za znanstveno delo, ga je očetovsko vodil in spodbujal. S svojim bogatim znanjem in razgledanostjo je znal nevsiljivo, pa uspešno usmerjati, poskrbel pa je tudi za možnosti izpopolnjevanja izven ljubljanske univerze. Vedno je z živim zanimanjem spremljal rast in razvoj svojih učencev. Ljubosumje do mladih sodelavcev mu je bilo tuje: z veseljem je dal priznanje tudi takšni sposobnosti, ki je morda sam ni imel, in iskreno se je veselil vsakega uspeha.

V svojem znanstvenem delu se je prof. Grošelj poleg raziskav na področju sintakse kmalu posvetil tudi stilističnim študijam in interpretacijam raznih latinskih avtorjev. Najbolj ga je pritegnil Horacij. S tankim posluhom za izrazne nianse je opazoval, s kakšnimi jezikovnimi sredstvi je pesnik uspel tako rekoč naslikati svojo misel, dati izraza takemu ali drugačnemu čustvu, ali pritegniti pozornost bralca. Svoje domiselne interpretacije prvih dveh knjig Horacijevih od je 1. 1950 objavil v razpravi O vplivu afekta na stilizacijo Horacovih od. Seveda ga je zanimal tudi stil drugih avtorjev, vendar je o teh žal objavil le malenkost. Pač pa so bili njegovih odličnih interpretacij deležni njegovi študenti v seminarju. Z občudovanjem se spominjamo, kako nam je interpretiral Tacita, Salustija, Apuleja, Petronija idr. To so bila pogosto prav izredna doživetja posameznih literarnih tekstov.

V zadnjih 20 letih znanstvenih raziskav Milana Grošlja so stopile v ospredje etimološke študije. Številni članki s tega področja, večinoma naslovljeni z *Etyma Graeca*, *Etyma Latina* ali *Etyma Slavica*, odražajo njegovo razgledanost in njegovo temeljito poznavanje klasičnih in modernih jezikov. Njegove prepričljive etimologije so rezultat vztrajnega iskanja, odlikuje jih solidnost, preciznost in domiselnost, pa tudi upravičena previdnost v obravnavanju gradiva. Z njimi je dal jezikoslovju dragocen prispevek izvirnih rešitev in veliko pobud za nadaljnje iskanje, zato je z njimi dosegel tudi največ priznanja med domačimi in tujimi lingvisti. Naša Akademija ga je izvolila najprej za dopisnega (1. 1958), nato pa za rednega člana (1. 1977), bil pa je tudi član širšega odbora pri *Indogermanische Gesellschaft*.

Zelo značilna za delo prof. Grošlja je bila tudi njegova skrb za znanstveni in strokovni tisk. Na Filozofski fakulteti je urejal prvi Zbornik Filozofske fakultete in s široko zasnovano zamenjavo pripomogel k afirmaciji naše fakultete tudi zunaj meja. „Živa antika“ je z njim izgubila enega od svojih soustanoviteljev in sourednikov. Tudi pri ustanavljanju slovenske jezikoslovne revije *Linguistica* je bil med pobudniki in njen sourednik.

Pri celih generacijah slovenskih klasičnih filologov pa si je prof. Grošelj zagotovil spoštovanje in najlepši spomin kot odličen pedagog. Za delo s študenti mu ni bilo nikoli žal ne časa ne truda. Bila so leta, ko sta bila na klasični filologiji vpisana samo dva študenta: niti v takih okoliščinah mu ni bilo odveč oblikovati novo serijo predavanj. Tudi s tem nas je vzgajal. Študenti smo čutili njegovo navezanost na antično izročilo, ki je po njegovem zavzetem posredovanju prevzelo tudi nas. Znal nas je navdušiti. Največ pa mu seveda dolgujemo za njegove seminarje. Tu nas je bilo vedno malo, zato smo morali biti vedno

aktivni, prav to pa je bila za nas čudovita šola. Tu nas je učil metod znanstvenega dela, navajal nas je k solidnosti, preciznosti in kritičnosti, vzbujal nam je pošten odnos do dela. Nič čudnega ni, če je iz vrst njegovih učencev izšlo lepo število univerzitetnih profesorjev in vidnih strokovnjakov klasične filologije in sorodnih strok. Pri tem pa se ni razdajal samo študentom klasične filologije, ampak se je na fakulteti rad požrtvovalno angažiral povsod, kjer je lahko pomagal s svojim znanjem in z izkušnjami. Bil je aktiven član v raznih komisijah, nekaterim je tudi sam predsedoval. Prizadevno je dolga leta vodil klasični seminar, če pa je bilo potrebno, je začasno prevzemal tudi vodstvo drugih oddelkov. Žal pa je moral v pedagoškem delu doživeti marsikatero bridkost. Prizadele so ga redukcije latinščine in grščine v šolskih učnih načrtih, skrbela ga je brezperspektivnost zaposlitve njegovih učencev. Zato se ne smemo čuditi, če se ga je včasih loteval pesimizem.

Milan Grošelj je bil v celoti vzor univerzitetnega učitelja. Z njim je odšel iz naše srede zadnji predstavnik pionirske generacije, ki je klasično filologijo na ljubljanski univerzi oblikovala in utrdila. Najdalje in najbolj intenzivno si je za dvig stroke prizadeval ravno on. Samo ugotovitev in priznanje, da mu veliko dolgujemo, pa je premalo: njegov zgled in njegova zavzetost nas globoko obvezujeta, ko prevzemamo to dragoceno dediščino.

Ljubljana.

Erika Mihevc-Gabrovec.

RÉSUMÉ

PROF. Dr. MILAN GROŠELJ

Milan Grošelj (1902 — 1979), professeur de philologie classique à l'Université de Ljubljana, est décédé récemment, regretté de tous les philologues classiques yougoslaves. L'auteur, une de ses élèves, donne ici un bref aperçu de sa vie et de son oeuvre scientifique, tout en soulignant aussi ses grands mérites pédagogiques pour la formation des générations entières de philologues classiques. Pour ceux-ci sa personnalité exceptionnelle reste un exemple noble du vrai humaniste.